

ADNOTĂRI TEOLOGICE (I)

† DANIL Arhiereul

THEOLOGICAL NOTES (1)

Abstract: Every moment should be received, lived, filled with sense and meaning, and lit by prayer. The Hesychast Orthodox Prayer fills to the fullest extent, warms, ignites and flames the golden Cup gem of every moment in our earthly and Christian life. Each moment has its infinite value, that is why a man, a Christian, a clergyman or a monk is bound to connect, bind and hang every moment of his life by faith, hope and love, humility, repentance and weeping, of God's eternity, for eventually God's eternity will call to judgment and judge the moments of our life, separating them as the shepherd breaks up the lambs from the goats.

Keywords: theological, time, life, moment, eternity

„Tâlcuind o minune printr-o altă minune și, totodată, ascunzând-o pe una prin alta”. (Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Alte 100 de capitole ale Sfântului Maxim Mărturisitorul* 11, trad. Arhid. prof. dr. Ioan I. Ică jr. în volumul omagial dedicat Pr. Prof. Univ. Dr. Dumitru Abrudan, Sibiu 2018, pg. 267).

Scriind: „Tâlcuind o minune printr-o altă minune”, Sfântul Maxim Mărturisitorul se referă la minunea Înrupării Fiului lui Dumnezeu și a Nașterii după trup din Sfânta Fecioară Maria și de la Duhul Sfânt, păzind pecețile fecioriei Maicii Domnului și calitatea eternă de Mamă și Fecioară în același timp. În viziunea Sfântului Maxim Mărturisitorul minunea de „Mamă” se tâlcuiește prin minunea de „Fecioară” și calitatea de „Mamă” se ascunde în calitatea de „Fecioară”.

„Tâlcuind o minune printr-o altă minune”, însemnează și a tâlcui minunea facerii lumii prin minunea sfârșitului lumii; minunea creerii omului prin minunea îndumnezeirii omului; minunea Teofaniei de la Mamvri prin minunea Epifaniei de la Iordan; minunea Schimbării la Față prin minunea Învierii Domnului; minunea Învierii Domnului prin minunea Înălțării la cer, minunea Înălțării la cer, prin minunea Pogorârii Duhului Sfânt și minunea Înălțării la cer și minunea Pogorârii Duhului Sfânt prin minunea Parusiei Domnului, a

Învierii morților și a Judecării de Apoi. Fiecare minune este o treaptă spre o altă minune și fiecare minune este sâmburele altor minuni și fiecare minune este o ușă deschisă înspre alte minuni. Fiecare minune dezvăluie o altă minune și alte minuni și fiecare minune cuprinde și ascunde în sine o altă minune și alte minuni. Contemplăm un adevărat „lanț al minunilor”, în desfășurarea căruia ne aflăm și noi în prezentul de astăzi. Nesfârșite minuni s-au petrecut și s-au înscris în lanțul prezentului de ieri și infinite minuni se înscriu și se vor înscrie în lanțul prezentului de mâine. Poarta cea mare a minunilor este Învierea Domnului, iar ușa cea veșnică a minunilor va fi Parusia Domnului. Minunea Învierii Domnului se tâlcuiește prin minunea Învierii morților și minunea Învierii morților prin minunea Învierii Domnului. Minunea Schimbării la Față se tâlcuiește prin minunea Arătării de pe drumul Damascului, iar aceasta prin minunea Revelației din insula Patmos.

„Tâlcuind o minune printr-o altă minune”, înseamnă și că minunea despărțirii Mării Roșii se tâlcuiește prin minunea despărțirii Iordanului și minunea răpirii lui Enoh la cer se tâlcuiește prin minunea înălțării Sfântului prooroc Ilie la cer, iar amândouă se tâlcuiesc prin minunea Înălțării Domnului la cer; și aceasta, cum am mai spus, prin minunea celei de A Doua Veniri a Domnului nostru Iisus Hristos, pe norii cerului, „ca să judece viii și morții”.

Vița Ortodoxiei și mlădițele ei (cf. Ioan 15, 1-16): În rădăcinată în Vechiul Testament și având butucul crescut în Noul Testament, iar mlădițele răsărite și înmulțite în vremea Sfinților Părinți ai Bisericii, Vița cea adevărată a Ortodoxiei își are drept frunze limbile de foc ale Duhului Sfânt de la Rusalii, iar drept struguri, dogmele și învățăturile Sfinților Apostoli și ale Sfinților Părinți prin Sinoadele Ecumenice. Orice creștin botezat în numele Preasfintei Treimi devine mlădiță roditoare în Vița Ortodoxiei, scăldată în harul Duhului Sfânt, aducând rod prin gândire, vorbire și făptuire creștinească.

Viețile Sfinților, Sinaxarele, Proloagele, Patericul și Filocaliile sunt pline de mlădițe roditoare prin Hristos în Duhul Sfânt, iar calendarul Bisericii Ortodoxe este oglinda acestor mlădițe roditoare din Vița Ortodoxiei, care sunt sfinții. Păcatul, erezia și schisma frâng și rup mlădițele de la trunchiul Bisericii; și fără pocăință și întoarcere la Ortodoxie, acestea se usucă, se taie, se adună și se aruncă în foc și ard. Prin pocăință, mlădița aflată în pericol de a se usca prin păcat, se altoiește din nou în Hristos – „Vița cea adevărată” (Ioan 15, 1). Descoperirea Viței cu cele trei mlădițe din visul paharnicului lui faraon – tâlcuit de către dreptul Iosif în Egipt (Facere 40, 9-15) – este imagine și simbol al Viței Ortodoxiei cu cele trei mlădițe: profetică, apostolică și patristică. „Cântarea viei” din Isaia (5, 1) este imn al Viței Ortodoxiei, iar cuvintele Mântuitorului nostru Iisus Hristos din Marea Cuvântare de la Cina cea de Taină despre Sine, ca fiind „Vița cea adevărată” sunt esența teologică și icoană duhovnicească a

Viței Ortodoxiei, identificată cu Hristos – „Strugurele din Eșcol” (Numerii 13, 24-27), adus de către Iosua și Caleb pe o prăjină și purtat pe umeri, din Canaan la Moise în pustie. Vița Ortodoxiei își hrănește și își adapă mlădițele ei, adică pe noi creștinii, atât din Potirul Euharistic, cât și din „Evanghelia cea Veșnică” (Apocalipsă 14, 6) a cuvântului celui dumnezeiesc. (Hățăgel, Duminica Ortodoxiei, 17 martie 2019).

Note la Mântuirea Obiectivă și Mântuirea Subiectivă

Mântuirea Obiectivă în Hristos este precum despărțirea minunată a Mării Roșii și trecerea israeliților ca pe uscat, iar Mântuirea Subiectivă este precum datoria și grija fiecărui israelit de a pași prin vadul mării despărțite și de a fi cu luare aminte la Moise și la direcția arătată de toiagul său.

Mântuirea Obiectivă este pogorârea lui Dumnezeu pe Muntele Sinai și încredințarea tablelor legii lui Moise, înaintea poporului lui Israel, iar Mântuirea Subiectivă este aflarea și cutremurarea ta existențială în fața acestui munte, contemplând fugerele luminii dumnezeiești necreate și auzind tunetele puterii dumnezeiești și sunetul trâmbițelor cerești.

Mântuirea Obiectivă este precum prezența poporului israeliților la sfințirea templului lui Solomon din Ierusalim și la pogorârea focului din cer în urma rugăciunii lui Solomon din ziua sfințirii, iar Mântuirea Subiectivă este bucuria prezenței tale la acest întâi hram de sfințire.

Mântuirea Obiectivă este pogorârea focului dumnezeiesc peste jertfa Sfântului Prooroc Ilie de pe Carmel, înaintea poporului lui Israel, înclinat de către Ahab și Izabela spre idolatrie, iar Mântuirea Subiectivă este contemplarea de către fiecare în parte a acestui foc dumnezeiesc și căderea cu fața la pământ, mărturisind: „Domnul este Dumnezeu, Domnul este Dumnezeu!” (III Regi 18, 39).

Mântuirea Obiectivă este precum rostirea Predicii de pe Munte de către Mântuitorul nostru Iisus Hristos, iar Mântuirea Subiectivă este prezența ta în mulțime și ascultarea cuvintelor Lui dumnezeiești, spre împlinire.

Mântuirea Obiectivă este jertfa lui Hristos pe crucea Golgotei și Învierea Lui cea de a treia zi, iar Mântuirea Subiectivă este credința ta personală în această jertfă și Înviere și mărturisirea ortodoxă a acestui adevăr de credință, mântuitor.

Mântuirea Obiectivă este Înălțarea lui Iisus Hristos cel Înviat la cer, de pe Muntele Măslinilor, iar Mântuirea Subiectivă este prezența ta prin credință în această zi și în acel loc, împreună cu Maica Domnului și cu toți ceilalți Sfinți Apostoli și ucenici ai Mântuitorului, avându-ți privirea ațintită spre cer, până ți se vor închide ochii în ceasul morții, sau până se vor deschide cerurile în ziua Parusiei.

Mântuirea Obiectivă este Pogorârea Duhului Sfânt sub chip de limbi de foc la Rusalii, iar Mântuirea Subiectivă este ascultarea și credința ta în cuvintele propovăduirii Sfântului Apostol Petru și a celorlalți Sfinți Apostoli și primirea individuală a Botezului creștin împreună cu ceilalți trei mii de convertiți.

Mântuirea Obiectivă este A Doua Venire a Domnului nostru Iisus Hristos și rânduirea de către Dreptul Judecător a tuturor oilor din turma Sa, de-a dreapta Sa, iar Mântuirea Subiectivă este aflarea ta în rândul acestor oi, copleșit de harul smeritului vameș.

Mântuirea Obiectivă este venirea Mirelui Hristos la miezul nopții, iar Mântuirea Subiectivă este trezirea ta și pregătirea candelii aprinse, având untdelemn în vas, ca o fecioară înțeleaptă.

Mântuirea Obiectivă este Nunta Fiului de Împărat și intrarea Împăratului ca să-și vadă oaspeții, iar Mântuirea Subiectivă este aflarea ta îmbrăcat în haină de nuntă prin primirea degrabă a hainei celei dintâi, precum fiul risipitor la întoarcerea acasă la Tatăl său (cf. Luca 15, 22). (Hățăgel, 6 aprilie 2019).

Orizontala Atotprezenței și verticala prezentului: De pe orizontala incandescentă a Atotprezenței țâșnește verticala prezentului, care se întâlnește cu fulgerul Revelației dumnezeiești și cu fulgerul Parusiei Domnului. Verticala prezentului cade pe orizontala Atotprezenței ca o perpendiculară. Verticala prezentului își ia energia și harul din și de pe orizontala Atotprezenței, devenind astfel un stâlp de foc al existenței.

Orizontala Atotprezenței este precum un râu de foc și de lumină, iar verticala prezentului este precum un sfeșnic sau o flacără de iubire și închinare în Duh și Adevăr. Orizontala Atotprezenței este revelație și contemplație; verticala prezentului este rugăciune și închinare. Verticala prezentului face pași pe orizontala Atotprezenței dinspre Alfa spre Omega, de la Facere până la Parusie. Verticala prezentului a avut maxima intensitate prin și în timpul Domnului nostru Iisus Hristos. Verticala prezentului au trăit-o și au simțit-o patriarhii, proorocii, Sfinții Apostoli și Evangheliștii, Sfinții Părinți ai Bisericii și toți sfinții, până în prezent.

Verticala prezentului presupune conștientizarea orizontalei Atotprezenței.

Culmi ale verticalei prezentului: Umblarea lui Enoh cu Dumnezeu, Avraam și Teofania de la Mamvri, Iacob și scara cerului de la Betel, Moise la rugul aprins și pe Sinai, Sfântul prooroc Ilie înălțat la cer, Sfântul prooroc Isaia în templu, Sfântul prooroc Ieremia plângând pe ruinele Ierusalimului, Sfântul prooroc Iezechiel la râul Chebar, Sfântul prooroc Daniel în Babilon, Sfinții Apostoli Petru, Iacob și Ioan pe Tabor, Sfinții ucenici Luca și Cleopa în Emaus, Sfinții Apostoli în Seara Învierii și la Înălțarea Domnului, Sfântul Ștefan în sinedriu, Sfântul Apostol Pavel pe drumul Damascului și răpit la al treilea cer, Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan în insula Patmos.

Intensități ale verticalei prezentului: Solomon la sfințirea templului, Sfântul prooroc Ilie pe Carmel, Sfinții Apostoli la Cincizecime.

Orizontala Atotprezenței se exprimă prin verticala prezenței. Verticala prezenței este totdeauna conștientă de orizontala Atotprezenței; iar orizontala Atotprezenței așteaptă cu nerăbdare descoperirea verticalei prezenței, în puținii aleși din mulți cei chemați. Dacă orizontala Atotprezenței leagă și unește răsăritul cu apusul sau cu asfințitul, verticala prezenței se ridică din adâncimile nevăzute ale „adâncului celui mare” (Psalmul 35, 6) și tinde spre culmile cele mai înalte ale bolților existenței. Orizontala Atotprezenței se întâlnește în mod deosebit și se exprimă în mod desăvârșit în Răstignirea și Crucea Golgotei.

Momentul de inspirație: Vorbind despre momentul sau clipa de inspirație și încercînd a-l defini, ne vom folosi de metafore și asemănări. Astfel, credem că momentul de inspirație ar putea fi fulgerul care căzînd, deschide izvorul, sau fulgerul care prăbușindu-se, despică stîncă, sau fulgerul care, atingînd pămîntul aprinde copacul, și-l face pe acesta un rug aprins. Momentul de inspirație este o stea căzătoare în noaptea minții. Momentul de inspirație este un zbor de porumbel, sau un ciripit de pasăre sau un cântec de greier. Momentul de inspirație este un ghiocel de primăvară și o rază de soare pe un strop de rouă, lacrimă a unui fir de iarbă. Cu alte cuvinte, momentul de inspirație este norul de lectură și cugetare care se condensează, se exprimă și se esențializează printr-un fulger de gând, care se deschide în chenarul sau rama unei viziuni. Icoanele și picturile, poezia și literatura, sculptura și arhitectura, cărțile, studiile și articolele, eseurile și meditațiile, predicile și conferințele, toate își au ca punct de pornire sau piatră de temelie momentul sau clipa de inspirație, alfa sau începutul oricărei scrieri, inspirații sau opere. Momentul de inspirație este clipa de har sau izvorul care curge în albia de ceas a unui râu. Momentul de inspirație presupune și contemplația în fața unei ferestre a corabiei lui Noe, rugăciunea în fața unei ferestre a proorocului Daniel din Babilon și ridicarea și șederea în Duh cu Sfinți Apostoli „în foisorul cel de sus” din Faptele Apostolilor.

Norul de lumină dumnezeiască al Revelației se exprimă și se pogoară în Sfânta și dumnezeiasca Scriptură prin momentul de inspirație, care stă sub semnul limbii de foc a harului Duhului Sfânt. Pentru Moise, momentul de inspirație, desprins din rugul aprins din Sinai, constă în cuvintele de la începutul Facerii și al Bibliei: „La început a făcut Dumnezeu cerul și pămîntul” (Facere 1, 1); după cum, pentru Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan, momentul de inspirație, se concentrează în cuvintele: „La început era Cuvîntul” (Ioan 1, 1). Fiecare Psalm al lui David are un moment deosebit de inspirație, după cum momentul de inspirație al Sfântului Apostol și Evanghelist Matei se exprimă prin rădăcinile arborelui genealogic al Mântuitorului nostru Iisus Hristos, tradus în cuvintele de la începutul Evangheliei sale: „Cartea neamului lui Iisus Hristos, fiul lui David, fiul lui Avraam” (Matei 1, 1). Fiecare verset din „Pildele lui Solomon, fiul lui David” (Pildele lui Solomon 1, 1) are câte un moment de inspirație, după cum momentul de inspirație al Sfântului

Evangelist Marcu sunt cuvintele: „Începutul Evangheliei lui Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu” (Marcu 1, 1). Momentul de inspirație al Ecclesiastului sunt: „Cuvintele Ecclesiastului, fiul lui David, rege în Ierusalim: Deșertăciunea deșertăciunilor, zice Ecclesiastul, deșertăciunea deșertăciunilor, toate sunt deșertăciuni.” (Ecclesiastul 1, 1-2), care exprimă constatarea celei mai mari amărăciuni existențiale. Momentul cel dintâi de inspirație al Sfântului Evangelist Luca de la începutul cărții Faptele Apostolilor este: „Cuvântul cel dintâi (adică Evnghelia a treia) l-am făcut, o, Teofile, despre toate cele ce a început Iisus a face și a învăța, până în ziua în care s-a înălțat la cer, poruncind prin Duhul Sfânt apostolilor pe care i-a ales” (Faptele Apostolilor 1, 1-2).

Contemplând teologic și intrând mistic prin „Poarta Sărutului” biblic, Solomon își traduce momentul de inspirație al cărții „Cântarea Cântărilor” prin cele dintâi cuvinte ale acestui poem al iubirii divine. (cf. Cântarea Cântărilor 1, 1-3), după cum imnul dragostei din Epistola I-a către Corinteni, capitolul 13, a Sfântului Apostol Pavel, are ca moment de inspirație dumnezeieștile cuvinte: „De-aș grăi în limbi omenești și îngerești...” (I Corinteni 13, 1).

Momentul de inspirație al Cărților Regilor și Cronicilor, va fi fost chemarea lui Samuel din cortul sfânt (I Regi 3, 1-10), după cum momentul de inspirație al cărții proorocului Isaia va fi fost vedenia serafimilor din templu (Isaia 6, 1-13), iar momentul de inspirația al tuturor Epistolelor Sfântului Apostol Pavel, va fi fost minunea de pe drumul Damascului (Faptele Apostolilor 9 1-20) și răpirea la al treilea cer (II Corinteni 12, 1-9). Momentul de inspirația al Sfântului prooroc Iezechiel trebuie să fi fost cuvintele de la începutul cărții sale: „Eu priveam și iată venea dinspre miazănoapte un vânt vijelios, un nor mare și un val de foc, care răspândea în toate părțile raze strălucitoare; iar în mijlocul focului strălucea ca un metal în văpaie” (Iezechiel 1, 4). Momentul de inspirație al Sfântului Prooroc Daniel și al cărții sale sfinte, va fi fost revelația „Celui Vechi de zile” (Daniel 7, 9), iar momentul de inspirație al Apocalipsei Sfântului Apostol și Evangelist Ioan, este revelația dumnezeiască din insula Patmos și cuvintele inspirate de Duhul Sfânt din prologul Apocalipsei: „Descoperirea lui Iisus Hristos, pe care l-a dat-o Dumnezeu, ca să arate robilor Săi, cele ce trebuie să se petreacă în curând, iar El, prin trimiterea îngerului Său, a destăinuit-o robului Său, Ioan, care a mărturisit cuvântul lui Dumnezeu și mărturia lui Iisus Hristos, câte a văzut.” (Apocalipsă 1, 1-2). Momentul de inspirație al cărții Sfântului prooroc Iona, a străluminat în mintea acestuia pe când s-a așezat la umbră în coliba de la răsărit de Ninive, „ca să vadă ce se va întâmpla cu cetatea” (Iona 4, 5), iar momentul de inspirație al Sfântului prooroc Avacum și al tuturor celorlalți sfinți autori ai Bibliei și al tuturor sfinților teologi și Părinți ai Bisericii, trebuie să fi fost șederea „La dumnezeiasca strajă” din turnul cel de veghe al Revelației, inspirației, Teologiei și teologisirii (cf. Avacum 2, 1). Momentul de inspirația a lui Iov și al cărții lui va fi răsărit și strălucit pe grămada de gunoi de la marginea cetății pe care ședea marele și greu încercatul patriarh biblic (Iov 2, 8).